

2.06. Een groots klooster, Keyserbosch te Neer

Bezoek aan Keyserbosch en omgeving in Neer

Juist ten zuiden van Peel en Maas ligt in Neer een klooster, dat veel invloed heeft gehad in onze gemeente. Dat is Keyserbosch.

Waarom de Norbertijnen van abdij Averbode in België in 1246 de zusters naar dit in 1226 gebouwd klooster in Neer lieten gaan is niet bekend. De abdij Averbode had in Neer wel enkele bezittingen, onder meer de hoeve 'Gendijk'. Die bezittingen waren geschonken door de Graven van Horn.

In 1185 was er overigens al sprake van 'Cheiserbusch', waar Sibertus, de derde abt van Averbode, rond 1246 het klooster stichtte.

Fig. 54 Klooster Keyserbosch

Klooster Keyserbosch bleef wel onder bestuur van de abdij en onder leiding van de abt van Averbode staan, maar in Neer had een hoge geestelijke namens de abt de leiding. Die geestelijke werd 'proost' genoemd.

De Norbertinessen, ook wel Witte Vrouwen genoemd, hielden zich bezig met lezen van de bijbel en de geschriften van de H. Augustinus, met het gemeenschapsleven en met gebed en werk. De H. Augustinus gaf de kloosterregels aan de H. Norbertus, stichter van de orde.

Fig. 55 H. Augustinus geeft de H. Norbertus de regels van de orde

Het was in de beginjaren erg armoedig in het klooster. Misschien ging het niet goed met de landbouw, misschien was er te weinig grond om te bewerken. Duidelijk is wel dat de zusters van Keyserbosch in 1273 zelfs hun nood klaagden bij paus Gregorius.

Ze werden geholpen door de Graven van Horn en de Heren van Ghoor. De graven zorgden ervoor dat de kloosterlingen inkomsten kregen uit de kerken van Heeze en Leende (1285 geschonken door de graaf van Horn), Buggenum, Helden, Nunhem, Haelen en Roggel (1288 door Otto van Buren abt van abdij Averbode). Daar mochten ze de pastoor benoemen (collatie- of patronaatsrecht) en kregen ze de grote tienden, een soort belasting, de elfde schoof van alles wat stengel had

(rogge, tarwe, haver, gerst, bonen, boekweit, hennep). Bovendien kreeg het klooster veel landerijen en hoven in Baarlo, Haelen, Helden, Kessel, Maasbree, Neer en Roggel.

De Heren van Ghoor zorgden ervoor dat er in een stuk Peel van hun vrijheerlijkheid Meijel alleen voor het klooster turf gestoken mocht worden.

De Graven van Horn beschouwden Keyserbosch als hun familieklooster en ze werden in de kloosterkerk begraven. Arnoud van Horn, prins-bisschop van Luik, werd er in 1389 begraven. In 1472 liet Engelbert van Horn de oude romaanse kerk vervangen door een gotische. Die kerken waren gewijd aan Sint Nicolaas en het is waarschijnlijk dan ook niet verwonderlijk dat de graven en de heren uit vriendschap rond 1300 die heilige ook in Heythuysen (Graven van Horn) en Meijel (Heren van Ghoor) tot patroonheilige van de kerk in die plaatsen maakten.

Een andere manier om meer inkomsten te krijgen bestond in het toelaten van alleen adellijke dames die hun erfdeel aan het klooster schonken.

Klooster Keyserbosch was tot 1605 een adellijk stift. Het was het begin van een stapeling van rijkdom, die niet paste bij een klooster en indruiste tegen de regels van armoede en van goed zedelijk leven.

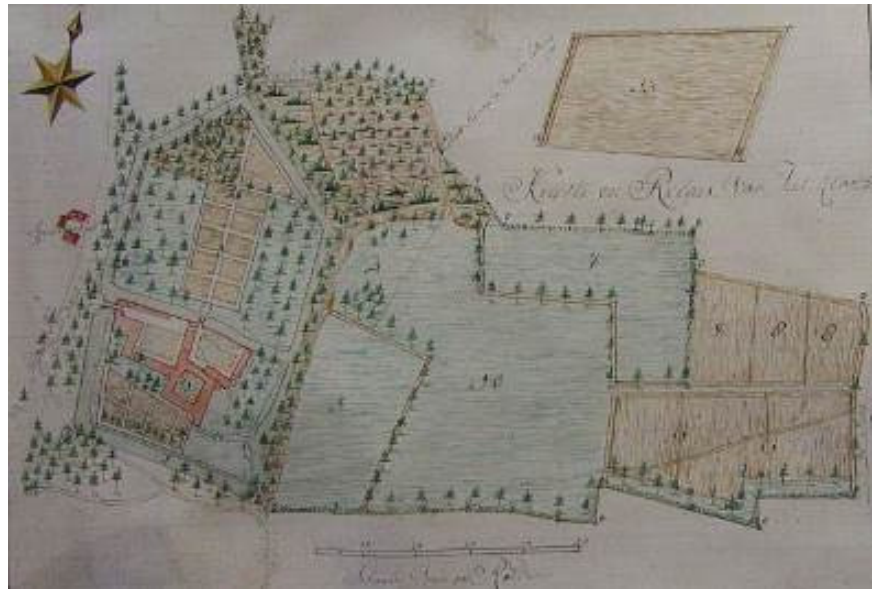

Fig. 56 Grondgebied bij het klooster

In het begin van de 17^e eeuw was de kloostergeest daardoor verslapt en werd Keyserbosch onder de bezielenleiding van proost Jan van Wiekevorst (proost van 1608-1636) hervormd tot een bloeiend niet-adellijk stift. De vier resterende adellijke zusters werden met pensioen gestuurd. De kloostergebouwen werden drastisch vernieuwd. In 1619-1621 werd bij de kerk een nieuwe toren opgetrokken. In de jaren daarna werden keuken en refter, spreekkamer, slaapzaal, ziekenzaal, werkkamer, brouwerij, schuur, stallen en slotmuur opnieuw opgetrokken of gerestaureerd.

Nadat Hessische huurtroepen het klooster in 1645 hadden geplunderd, werd een gracht rond het kloosterterrein gegraven. De mensen in de omgeving hadden er nogal bezwaar tegen, want de weg langs de gracht werd erg smal, de linnenwevers mochten hun linnen niet meer op het grasveld van het klooster laten bleken en de veeboeren mochten hun voederbieten niet in de gracht wassen.

De proost die namens de abt van Averbode de leiding had over Keyserbosch trad vaak ook op

het wereldlijk toneel op de voorgrond. In 1288 vocht de proost van Keyserbosch, Otto van Berne, aan de zijde van de Geldersen mee in de slag bij Woeringen onder de vlag van Sire van Valkenburg. Zo stond hij dus als vijand tegenover zijn landheer Willem van Horn.

Met vele anderen werd 'de Proefst van Nerre', zoals de Brabants geschiedschrijver Jan van Heelu hem in de 13e eeuw noemde, 'met eere gevaen' (=gevangen genomen).

Fig. 57 Keyserbosch rond 1960

In december 1590 zorgde proost Johan van Corssel er op verzoek van Herman Diederik van Millendonck, heer van Meijel en wonend in kasteel Ghoor, voor dat de schepenen van Neer de grenspunten van Meijel heel precies bepaalden.

De bewoners van de gehuchten Keyserbosch, Vlaas, Drees, Ven en Brumholt hebben waarschijnlijk in de kapel van Keyserbosch, toegewijd aan de H. Nicolaus, hun godsdienstplichten vervuld.

Bijna alle kloosterlingen waren van adel, dat blijkt uit een lijst van monialen (zusters in een klooster) van 1246-1600. Ze werden ook wel 'stiftdames' (kloosterdames) genoemd.

Van deze kloosterlingen van adel zijn de namen van de volgende stiftdames bekend gebleven:

Agnes van Baexen 1360,
Margaretha van Baexen 1400,
Cecilia van Brede 1420,
Maria van Brede 1455,
Breyta van Brede 1507,
Ermgard van Broekhuizen 1535,
Theoderica van Eyll 1558 (Baarlo),
Anna van Erp 1558,
Catherina van Erp 1558,
Beatrix van Ghoor 1300,
Maria van Ghoor 14^e eeuw,
Aleid van Ghoor 1431,
Eva van Halen 1283,
Agnes van Halen 1283,
Gertrud van Halen 1288,
Christina van Holtmoelen 1511,
Johanna van Holtmoelen 1533,
Agnes van Horne 14^e eeuw,
Hadelica van Horne 14^e eeuw,
Christina van Kessel 1450,
Johanna van Kessel 15^e eeuw,
Bela van Kessel 1475 en
Aleid van Merwick 1501.

Fig. 58 Ornament boven de hoofdingang met het wapen van de proost

Fig. 59 Klooster Keyserbosch, nu als zorgboerderij